

УДК 338.2:330.46:330.322(477)

АНАЛІЗ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ НА ЛЬВІВЩИНІ У ПОСТКРИЗОВИЙ ПЕРІОД

Сотнікова Л.В., Шумська І.Ю

*Львівський національний університет імені Івана Франка
79008, м. Львів, проспект Свободи, 18
E-mail: Ira_Shumska@mail.ru*

У статті розглянуто стан іноземного інвестування на Львівщині у посткризовий період. Наведені основні переваги і недоліки прямих іноземних інвестицій у Львівській області і Україні загалом. Запропоновано низку заходів спрямованих на активізацію іноземного інвестування українських підприємств.

Ключові слова: інвестиції, прямі іноземні інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційна привабливість, бенчмаркінгові показники.

Вступ. На даний час існують різні думки щодо доцільності іноземного інвестування на теренах нашої держави та її регіонів. Прямі іноземні інвестиції у більшості сучасних досліджень розглядаються як найвигідніший спосіб залучення фінансових ресурсів, що сприяє стрімкому економічному зростанню. У той же час аналіз світової практики застосування такого інструменту виявив неоднозначності у результатах їх впливу на економіку країн-отримувачів, що й зумовило актуальність дослідження впливу прямого іноземного інвестування на розвиток економіки регіону, зокрема Львівщини на сучасному етапі, а також виявлення умов, за яких стає можливим використання переваг від нього.

Проблемам здійснення іноземного інвестування в Україні приділяють увагу багато вчених-економістів та практиків, зокрема: М.П. Бутко та О.П. Сосновська (досліджують вплив прямих іноземних інвестицій на розвиток прикордонних регіонів); В.І. Любімов (значну увагу акцентує на шляхах удосконалення організаційно-економічного механізму залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України); Д.В. Нехайчук (вивчає проблеми іноземного інвестування у розвиток регіону); І.В. Драган (здійснює оцінку сучасного стану залучення іноземних інвестицій в українську економіку); Н.С. Медведкова (коло наукових інтересів – ВЕЗ і ТПР як інструменти залучення прямих іноземних інвестицій до економіки нашої держави); Н.В. Даций (досліджує розвиток іноземного інвестування в економіці України); Г.В. Васильченко (займається розробкою технологій залучення прямих іноземних інвестицій у територію); І.М. Крейдич (здійснює прогнозування прямих іноземних інвестицій та інвестицій в основний капітал в українській економіці); В.В. Пилипів (розглядає прямі іноземні інвестиції у контексті регіонального відтворення) та ін..

Проблематика дослідження є актуальною, оскільки, на основі аналізу іноземного інвестування, можна отримати цілісну картину щодо інвестиційної

привабливості регіону для іноземних інвесторів, зробити висновки, а також розробити певні рекомендації щодо політики в інвестуванні регіону на перспективу.

Постановка завдання. Метою написання статті та проведення дослідження є здійснення аналізу іноземного інвестування на Львівщині, а також з'ясування достатності надходження прямих іноземних інвестицій в економіку даного регіону.

Досягнення поставленої мети потребує вирішення таких завдань:

здійснити аналіз іноземного інвестування на Львівщині у 2010 році;

з'ясувати сутність поняття “бенчмаркінгові показники”;

описати переваги і недоліки прямих іноземних інвестицій для Львівської області;

розробити систему заходів спрямованих на активізацію іноземного інвестування українських підприємств.

Методологічною основою дослідження є економіко-статистичні та графічні методи, завдяки яким проведено аналіз іноземного інвестування економіки Львівської області у 2010 році.

Результати. Згідно зі стратегією розвитку Львівщини на 2010-2015 роки існує система найважливіших показників (так званих бенчмаркінгових), поданих на рис.1., які дозволяють найбільш об'єктивно провести моніторинг реалізації стратегії. Їх рівень попередньо визначений на 2010-2015 роки.

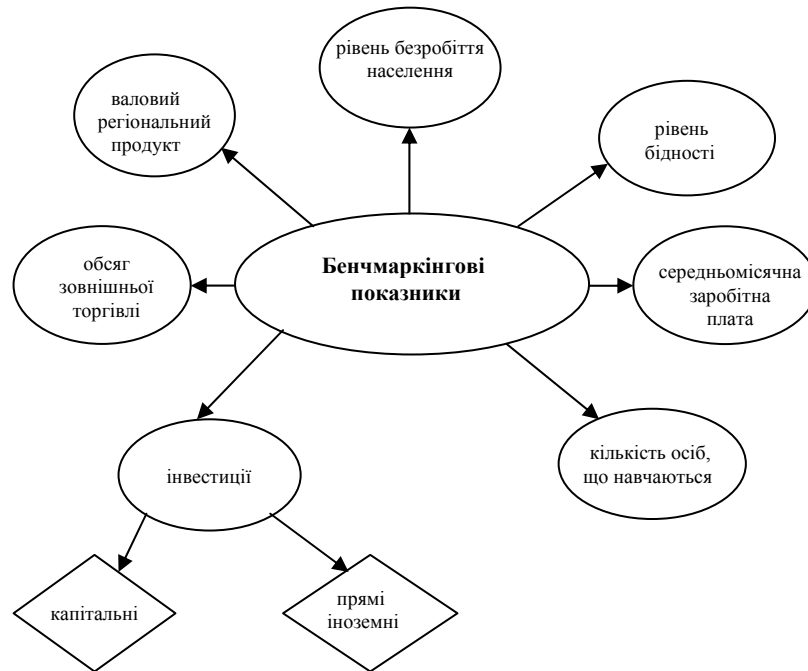

Рис.1. Система бенчмаркінгових показників

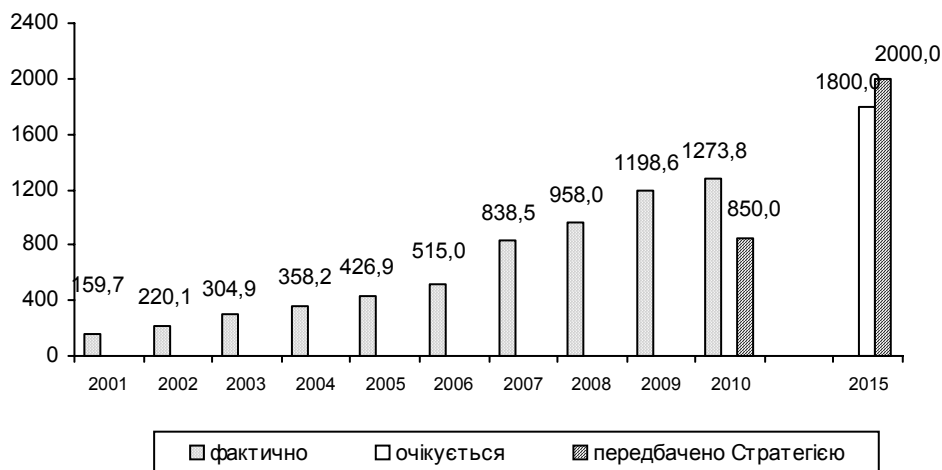
Прямі іноземні інвестиції є невід'ємною складовою бенчмаркінгового показника «інвестиції». Здійснено аналіз іноземного інвестування на Львівщині за такими напрямками:

- динаміка та прогноз надходжень іноземних інвестицій у 2010 та 2015 роках;
- структура надходжень;
- країни-інвестори;
- напрями інвестування;
- регіони області;
- результати діяльності підприємств з іноземними інвестиціями;
- інвестиції в економіку країн світу.

Динаміка та прогноз надходжень іноземних інвестицій на 2010-2015 роки. На кінець 2010 року обсяг прямих іноземних інвестицій, які надійшли в область, становив 1273,8 млн.дол.США. Середньорічний темп приросту прямих іноземних інвестицій за останні п'ять років становив 24,4%.

У 2010 році в економіку області надійшло прямих іноземних інвестицій на 120,5 млн.дол., що майже вдвічі менше, ніж у попередньому році. Великі обсяги іноземних інвестицій упродовж 2007–2008 років (понад 660 млн.дол.США) зумовили те, що прогнозований обсяг на кінець 2010 року у 850 млн.дол.США перевершено в 1,5 раза.

Проте негативні наслідки економічної кризи обумовили уповільнення темпів зростання прямих іноземних інвестицій в області. Прогнозовані 2 млрд.дол.США на кінець 2015 року можливо буде досягнути при стабілізації економічного та фінансового стану в державі та покращенні інвестиційного клімату. Динаміку прямих іноземних інвестицій в економіку Львівщини, а також наведення прогнозних значень даного показника у 2010 та 2015 роках подано на рис.2.

Рис.2. Динаміка надходжень та прогноз іноземних інвестицій, млн.дол. [7, с.276]

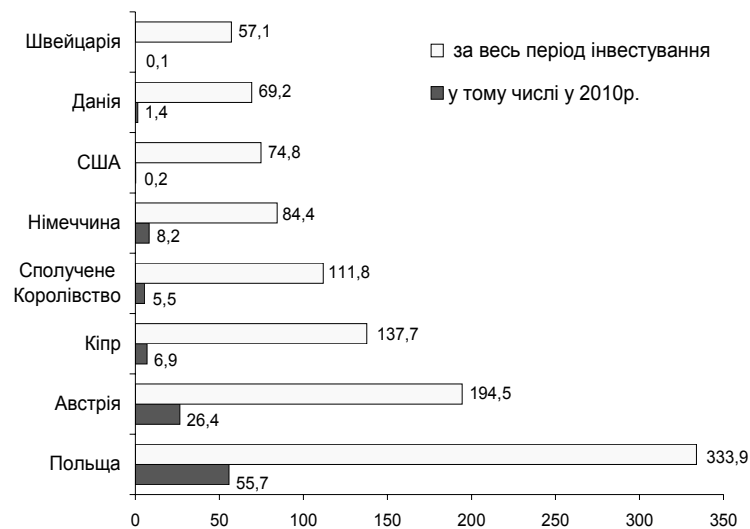
Структура надходжень. Загалом, у 2010 році структура надходжень прямих іноземних інвестицій не зазнала значних змін. Як і у попередньому році, переважна частина іноземного капіталу надійшла у грошових внесках (114 млн.дол. або 94,6%), з них понад половина – у вигляді купівлі акцій. У вигляді рухомого і нерухомого майна надійшло 5,2 млн.дол., що склало 4,4% від

загального обсягу надходжень. Частка придбання корпоративних прав в результаті приватизації державного майна склала 0,9% (1,1 млн.дол.).

У 2010 році інвесторам-нерезидентам нараховано 15,1 млн.дол. доходу, тоді як у попередньому році – лише 0,5 млн.дол.

Країни-інвестори. Інвестиції надійшли в область з 58 країн, у 2010 році вкладення здійснили партнери з 35 країн світу. Переважна частина (82,6%) залучених в область іноземних інвестицій надійшла з країн ЄС. Надходження прямих інвестицій за основними країнами подано на рис.3. Партнери з країн ЄС станом на 1 січня 2011 року інвестували в економіку Львівщини 1052,7 млн. дол. США, що на 7% більше, ніж попереднього року. Проте, надходження з країн ЄС у 2010 році скоротилися майже вдвічі порівняно з попереднім роком і склали 106,6 млн.дол.

Найбільш вагомими та стабільними партнерами області є інвестори з Польщі. Ними вкладено в економіку Львівщини 333,9 млн.дол., або понад чверть від загального обсягу інвестицій на 1.01.2011 року. Минулоріч надійшло 55,7 млн. дол. польських інвестицій, що у 2,5 раза менше, ніж у 2009 році. Переважно польських інвесторів цікавить фінансова сфера області.

Рис.3. Надходження прямих інвестицій у Львівщину за основними країнами, млн.дол. [3, с.4]

До вісімки основних країн-інвесторів, на які припадає 83,5% усіх інвестицій входять: Польща, Австрія, Кіпр, Сполучене Королівство, Німеччина, США, Данія і Швейцарія.

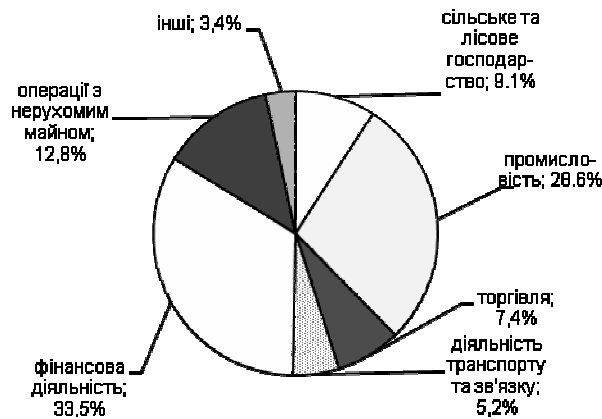
У 2010 році високу активність крім Польщі виявили інвестори з Австрії, які вклали 26,4 млн.дол. (21,9% від річного обсягу надходжень), Німеччини – 8,2 млн.дол. (6,9%), Кіпру – 6,9 млн.дол. (5,7%), Сполученого Королівства – 5,5 млн.дол. (4,5%), Ліхтенштейну – 4,1 млн.дол. (3,4%), Російської Федерації – 3,9 млн.дол. (3,2%).

Необхідно зауважити, що з країн СНД за весь період інвестування надійшло 16,5 млн.дол. (1,3%), з них найбільше з Російської Федерації (7,7 млн.дол.), Азербайджану (4,2 млн.дол.), Молдови (4,1 млн.дол.). Минулого року з країн СНД область отримала 6,7 млн.дол., тоді як у 2009 році – лише 12 тис.дол.

Напрями інвестування. За весь період інвестування найбільш привабливими для іноземних інвесторів є фінансова діяльність і промисловість Львівщини, на ці галузі припадає майже дві третини обсягу прямих іноземних інвестицій. Також значні обсяги надходили у сільське господарство, транспорт і зв'язок, торгівлю, а також операції з нерухомістю.

У 2010 році іноземні інвестори значно скоротили надходження у сільське господарство області (у 40 разів), діяльність транспорту та зв'язку (у 8,2 раза), фінансову діяльність (у 2 рази), промисловість (на 40,7%). Разом з тим, зросли інвестиції у діяльність готелів та ресторанів, охорону здоров'я, торгівлю, будівництво, операції з нерухомим майном. Структуру прямих іноземних інвестицій за видами економічної діяльності зображено на рис.4.

за весь період інвестування станом на 1.01.2011 року

у 2010 році

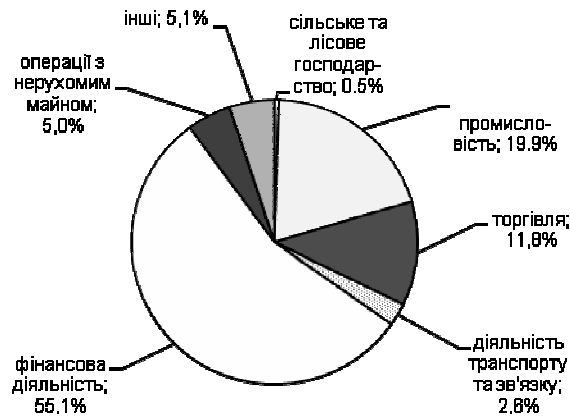

Рис.4. Структура прямих іноземних інвестицій у Львівщину за видами економічної діяльності [3, с.5]

Значний спад надходжень іноземних інвестицій торік в окремі сфери економіки області зумовив суттєві зміни у структурі іноземних інвестицій за видами економічної діяльності. Так, якщо за весь період інвестування у фінансових установах зосереджено третину іноземного капіталу області, то у надходженнях 2010 року їх частка склала 55,1%. Натомість, значно меншою є питома вага інвестицій, спрямованих у промисловість, сільське господарство, операції з нерухомим майном.

Суттєві надходження іноземних інвестицій у фінансову діяльність останні чотири роки визначають загальну динаміку іноземного інвестування. На 1 січня 2011 року у фінансових установах області акумульовано 426,6 млн.дол., приріст іноземного капіталу порівняно з початком 2010 року склав 16,1%.

Необхідно зауважити, що у попередні роки активно інвестувалося сільське господарство області, однак у 2010 році інтерес іноземних інвесторів до галузі зменшився. У розвиток сільського господарства було спрямовано лише 0,6 млн.дол. інвестицій, тоді як у 2009 році – 21,7 млн.дол., у 2008 році – 77,6 млн.дол.

У зв'язку зі зміною пріоритетів в інвестуванні, суттєво зменшилась частка промисловості у загальному обсязі іноземного капіталу в області: якщо на початок 2005 року вона становила майже дві третини, то на 1 січня 2011 року – 28,6%. На підприємствах промисловості зосереджено 364,2 млн.дол. іноземного капіталу. Найбільше інвестовано у машинобудування, харчову промисловість, оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, целюлозно-паперове виробництво, видавничу діяльність.

Загалом, у 2009 році спостерігались значні надходження прямих іноземних інвестицій у транспорт і зв'язок. Обсяги вкладень суттєво скоротились і становили 3,1 млн.дол.

Значне місце в економіці Львівщини займає торгівля. Станом на 1 січня 2011 року у торговельні підприємства залучено 94,8 млн.дол. іноземних інвестицій (7,4% від загального обсягу).

З кожним роком збільшується частка іноземного капіталу, зосередженого на підприємствах, що займаються операціями з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям у загальному обсязі прямих іноземних інвестицій. У 2010 році в галузь надійшло 6 млн.дол., що на 9,3% більше, ніж попереднього року.

Незначним залишається інтерес іноземних інвесторів до соціальної сфери Львівщини. На початок 2011 року сумарна частка освіти, охорони здоров'я, культури та спорту у загальному обсязі іноземного капіталу в області складає тільки 1%.

Іноземне інвестування регіонів області. Спостерігаються диспропорції щодо надходження інвестицій за регіонами області. Так, майже дві третини іноземних інвестицій вкладено у підприємства Львова (837,1 млн.дол.), у той час як надходження у більшість районів області є мізерними.

Найбільш інвестиційно привабливими є економічно розвинуті регіони та ті, що знаходяться у санаторно-рекреаційній зоні. Серед регіонів області значними були обсяги іноземних інвестицій у підприємства Буського (80,5 млн.дол.), Стрийського (76,9 млн.дол.), Кам'янка-Бузького (46,1 млн.дол.), Жидачівського (39,8 млн.дол.), Яворівського (37,1 млн.дол.), Пустомитівського (21,5 млн.дол.) районів та Трускавця (21 млн.дол.). Натомість, незначною є участь іноземних інвесторів в економіці Старосамбірського, Турківського та Золочівського районів.

Інвестиції в економіку країн світу. На початок 2011 року обсяг інвестицій з Львівської області в економіку країн світу є мізерним і становив 831,7 тис.дол. У 2010 році підприємства області інвестували за межі країни 102 тис.дол., тоді як у попередні шість років такі вкладення не здійснювались.

Вкладення в економіку інших країн здійснювали підприємства машинобудування, легкої промисловості, торгівлі, будівництва, готельного господарства та фінансові організації. Переважна частина коштів була інвестована в економіку Російської Федерації (82,8%), Білорусі (12,3%), США (2,5%) та Польщі (2,4%).

Незважаючи на окремі позитивні ефекти від залучення іноземного капіталу в економіку Львівщини, існують і негативні прояви його використання. Особливо турбують диспропорції щодо вкладення за видами економічної діяльності, низька ефективність вкладених інвестицій. Іноземні інвестори вкладають кошти у ті сфери економіки, які не є пріоритетними для регіону. Закордонних інвесторів більше приваблюють фінансова діяльність, операції з нерухомістю, оренда, торгівля, ремонт, тобто ті сфери, що мають швидку окупність, але практично не створюють ні додаткових виробничих потужностей, ні інновацій, ні робочих місць. Саме тому, питання доцільності залучення прямих іноземних інвестицій є дискусійним і потребує нагального вирішення.

Висновки. За результатами проведеного аналізу робимо наступні висновки:

бенчмаркінгові показники – це найважливіші індикатори стратегії регіонального розвитку, їх рівень наперед заданий і його необхідно досягнути у 2010 та 2015 роках. За допомогою даних показників здійснюють моніторинг реалізації стратегії;

в області спостерігається уповільнення динаміки іноземних інвестицій. Спад активності іноземних інвесторів обумовлений як негативними наслідками світової фінансово-економічної кризи, так і нестабільною економічною ситуацією в країні;

у 2010 році значно скоротилися надходження від іноземних інвесторів у сільське господарство області, діяльність транспорту та зв'язку, фінансову сферу, промисловість, надання комунальних та індивідуальних послуг. Разом з тим, зросли інвестиції у готельний та ресторанний бізнес, охорону здоров'я, торгівлю, будівництво, операції з нерухомим майном;

до основних країн-інвесторів Львівської області входять Польща, Австрія, Кіпр, Сполучене Королівство, Німеччина, США, Данія і Швейцарія;

дві третини іноземних інвестицій вкладено у Львові, у той час як надходження у більшість районів області є мізерними;

незначними залишаються інвестиції підприємств області в економіку інших країн.

Результати аналізу свідчать про слабку інвестиційну активність іноземних інвесторів та незадовільну реалізацію заходів активізації іноземного інвестування, намічених Стратегією, таких як:

розробка чіткої державної стратегії щодо залучення іноземних інвестицій;

зниження податкового і адміністративного тиску на об'єкти підприємництва;

стабілізація роботи фінансової системи країни;

вирішення питань захисту прав власності інвесторів;

зведення до мінімуму законодавчої нестабільності, тощо.

Загалом, надходження іноземного капіталу призводить до поліпшення іміджу держави, взаємодії з міжнародними системами, взаємозбагачення культур,

можливості одержання нових високих передових технологій. Водночас даному процесу притаманні значні недоліки. Будь-який позитивний вплив на регіональний розвиток від залучення іноземного капіталу стає можливим тільки за умови проведення виваженої регіональної інвестиційної політики і залучення інвестицій у відповідності до чітко визначених пріоритетів. При дотриманні необхідних умов такий інструмент, як прямі іноземні інвестиції, може підвищити загальний рівень конкурентоспроможності не тільки регіону, але й усієї держави, і в порівнянні з іншими інструментами фінансування стає доцільнішим.

1. Боднар І. Проблеми залучення іноземних інвестицій в Україну на сучасному етапі // Регіональна економіка. – 2009. - №4. – С. 62-70.
2. Драган І. Оцінка сучасного стану залучення іноземних інвестицій в Україні // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. - №18. – С. 3-6.
3. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності Львівської області у 2010 році: Комплексна економічна доповідь. – Львів, 2011. – 16с.
4. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності Львівської області у 2010 році: Статистичний збірник. – Львів, 2011. – 82с.
5. Пилипів В.В. Прямі іноземні інвестиції та процеси регіонального відтворення // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. - №8. – С.5-7.
6. Сотнікова Л.В. Вплив кризи на інвестування економіки Львівщини / Вісник Львівського університету. Серія економічна. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2009.
7. Стратегія розвитку Львівської області до 2015 року. Економіка. Суспільство. Середовище. Моніторинг за 2010 рік. Випуск 10. Головне управління статистики у Львівській області. – Львів, 2011. – 284с.
8. Шумська І.Ю. Основні проблеми і напрями активізації інвестиційної діяльності підприємств в Україні / Матеріали міжнародної інтернет-конференції молодих вчених “Актуальні проблеми економіки, обліку та менеджменту”. – Луцьк: Волинський інститут економіки та менеджменту, 24-25 лютого 2011.

ANALYSIS OF FOREIGN INVESTMENTS IN LVIV REGION IN THE POST-CRISIS PERIOD

Larysa Sotnikova, Iryna Shumska

Ivan Franko Lviv National University.

In the article the authors speculates on the state of the foreign investments in Lviv region in the post-crisis period. They provide the main advantages and disadvantages of the foreign direct investments in Lviv region in particular and in Ukraine in general. The authors suggest a series of activities, which aim at activating the investment into Ukrainian enterprises.

Key words: investments, direct foreign investment, investment activity, investment attractiveness, benchmark indexes.

**АНАЛИЗ ИНОСТРАННОГО ИНВЕСТИРОВАНИЯ ВО ЛЬВОВСКОЙ
ОБЛАСТИ В ПОСТКРИЗИСНЫЙ ПЕРИОД****Сотнікова Л.В., Шумская И.Ю.***Львовский национальный университет имени Ивана Франко*

В статье рассмотрено состояние иностранного инвестирования во Львовской области в посткризисный период. Представлены основные преимущества и недостатки прямых иностранных инвестиций в регионе и Украине вообще. Предложено ряд мероприятий направленных на активизацию иностранного инвестирования украинских предприятий.

Ключевые слова: инвестиции, прямые иностранные инвестиции, инвестиционная деятельность, инвестиционная привлекательность, бенчмаркенговые показатели.